

## Ferkis Anna

# Székely Levente: Szürke hattyúk

Enigma 2001 Kiadó, Budapest, 2020, 201 oldal

Minden társadalom kiemelt csoportja a fiatalság, hiszen ők határozzák meg annak jövőjét. Székely Leventee könyvszerzője, többminthúszévestapasztalattal rendelkezik, a fiatalok kutatásának elismert szakértője. 2020-ban az Enigma 2001 Kiadó gondozásában megjelent kötet az elmúlt húsz évet felölelő nagymintás ifjúságkutatások eredményeivel kívánja bemutatni a magyar fiatalokat, és a változásokat, amelyek ez alatt a két évtized alatt végbementek. Az ezredfordulón indult az Ifjúság2000 kutatás, amelyet azóta négyévente megismételnek. Székely Levente a kezdetektől részt vett a felmérések megtervezésében és az adatok elemzésében, ezáltal átfogó képet tud adni az eredményekről.

A szürke hattyúk metafora, amely a fiatalokat jelképezi, hiszen a fehér és a fekete hattyúnak is szürkék a fiókái, ezért nem biztos, hogy a várokozásoknak megfelelően mindig fehér hattyúvá alakulnak. Másrészt a hattyú egy nem várt esemény bekövetkezését, vagy egy biztosnak tűnő esemény elmaradását jelenti.

A tartalom a fejezetcímek alapján logikusan felépített egységet alkot, amelyben az ifjúságot elméleti kontextusba helyezi, majd rátér a hazai ifjúságkutatás történetére, módszertanára és a konkrét eredményekre, továbbá külön fejezetet szentel azoknak a témáknak, amelyek kimaradtak az elemzésekből. Ezt követően a fókusz a médiára tevődik át: mit közvetít, mit tudhatunk meg erről a korosztályról az online valamint a nyomtatott sajtóból? Az utolsó fejezet pedig a jövőbe tekint, az eljövendő ifjúságról gondolkodik.

Az ifjúságelméleteket, amelyeket Székely bemutat, magyar tanulmányokban ismertetett elméletekre hivatkozva ismerjük meg. A korábbi kutatási eredmények konklúziója, hogy a fiatalok konform,

bizonytalan és passzív attitűddel jellemezhetők, amelyet az új csendes generáció elmélete ír le leginkább.

A felmérések egyik fontos, a kötetben többször előkerülő eredménye, hogy a mai fiatalok a digitális technológia fejlődésével, könnyű elérésével a szabad idejük nagy részét a virtuális világban töltik, és nem személyes kapcsolatokat ápolva, építve. Ennek hatására az ifjúság számára leértékelődnek a különböző intézmények, szervezetek: eltűnik a bizalom az emberi kapcsolatokban. A hagyományos szocializációs közeg ketőse, azaz a család és az iskola/korosztály kibővül a digitális világ, és tömegmédiá tereivel. Annak ellenére, hogy a kutatási eredményekből az derül ki, hogy az ifjúság nem érzi biztonságban magát a világhálón, mégsem korlátozza annak betörését a magánéletébe: egyre több és több információt oszt meg magáról.

A Húsz év – az ifjúságkutatás története Magyarországon című fejezetben a magyarországi nagymintás ifjúságkutatások történetének és módszertanának részletes bemutatásával foglalkozik a szerző, majd tematikai javaslatot tesz a már szervezés alatt álló Ifjúság2020 kutatást illetően. A fejezet sokkal több történeti leírásnál: a felmérések – a külhoni almintákat is ideértve – részletes módszertani bemutatásán túl néhány eredményt is ismertet, valamint a 2020-as kutatási hullám szervezési és szakmai munkálataiba is betekintést kap az olvasó.

A következő nagyobb fejezet Alulnézet – (majdnem minden) ami kimaradt a korábbi elemzésekből azokkal az eredményekkel foglalkozik, amelyek nem kerültek publikálásra a 2016-os ifjúságkutatás eredményeiből. Székely a meglévő adatok alapján felvillant izgalmas elemzési területeket, amelyek

az átfogó képet nem módosítják, de a miértekre választ adhatnak. Például honnan jönnek a ma fiataljai, milyen családból, és merre tartanak; mi befolyásolja a döntéseiket, milyen múltbeli események járulnak hozzá a felnőtté válásukhoz, milyen elvek mentén döntenek és lépnek a felnőttek világába? Érdekes eredmény, hogy azok a fiatal felnőttek bizonytalanabbak a családalapítást illetően, akik gyermekkorukban anyagi nehézséggel néztek szembe. Ezzel szemben a szülők válása valamivel kevésbé befolyásolja a családalapítási szándékot. Napjaink magyar fiataljai összességében elégedettek az anyagi helyzetükkel, és saját magukkal is: megfelelően teljesítik a feladataikat, tehetségesnek látják magukat és gyorsan tanulnak. Ugyanakkor a társadalmi ügyekbe nem tudnak bekapcsolódni, nem érzik azt, hogy beleszólhatnak a helyi közéletbe, vagy akár a politikába. Nem járnak tüntetésekre sem, 50 százalékuk a politikától még a digitális világban is elhatárolódik.

Az Ifjúsági tematika a magyar médiában című fejezet a szerző bevezetője alapján azt ígéri, hogy megtudjuk, a hazai sajtóban milyen kontextusban szerepelnek a fiatalok, milyen képet festenek a tartalmak a magyar ifjúságról. Kiderül, hogy az Observer Médiafigyelő adatbázisában hányszor szerepel 2016-2019 között az ifjúság, vagy a fiatalok szó, és ezek milyen cikk kategóriákba sorolhatók. Az öreg/idős/senior/nyugdíjas szavak gyakorisága több, mint kétszerese a fiatalok megjelenésének – ahogy erre kitér a szerző. A fejezet nagy részét képezi a Time magazin által közölt

legbefolyásosabb amerikai 15-19 éves fiatalok listájának évekre visszamenő elemzése. A magyar helyzettel összekötve a szerző azt vizsgálta meg, hány külföldi ifjú van a hazai médiában az amerikai befolyásos fiatalok közül, amely kapcsán részletes leírást kapunk Greta Thunberg életéről, tevékenységéről. A szerző azzal a kérdéssel zárja ezt a fejezetet, hogy vajon hazánkban miért nincsen hasonló lista a befolyásos fiatalokról? (vö: <https://forbes.hu/extra/forbes30-2020/>) E rész bevezetőjében nagyon érdekes a kérdésfelvetés, de a válasz tekintetében hiányérzetünk támadhat, hogy „mit mond a média a fiatalokról”, és, hogy „a magyar nyelvű hagyományos elektronikus média, az online és a nyomtatott média mennyit és miképp beszél a fiatalokról.”(150. o).

A kötet átfogó képet ad az ifjúságkutatások elmúlt két évtizedének eredményeiből, nem csak az anyországi, hanem külhoni fiatalokról is megtudhatók fontos jellemzők, ezáltal hiánypótló képet kaphatunk a 2000-2016 között felnőtt 15-29 éves nemzedékről. A könyv erőssége az elméleti keretbe helyezett, a történelmi, társadalmi, kulturális változásokat is figyelembe vevő perspektíva. A 2016-os kutatás nagyon alapos módszertani ismertetése mellett gondolatébresztő kitekintéssel zárul az utolsó, jövőről szóló fejezet, amelyben felmerül az a gondolat, hogy bár az átlagéletkort nézve a társadalmak elöregednek, az ifjúság élménye, és a fiatalnak tekinthető, illetve magát fiatalnak érző társadalmi csoport létszáma valószínűleg növekedni fog.